

BENESTAR I DESENVOLUPAMENT HUMÀ

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

Document Preliminar

CULTURA

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

APUNTS PER A UNA DIAGNOSI

La globalització genera oportunitats per a la difusió i el coneixement de la diversitat cultural tot i que, en el cas de cultures minoritàries, pot representar una amenaça per l'homogeneïtzació que implica.

Catalunya es caracteritza per una cultura pròpia i una identitat marcada i ha acollit, al llarg de la seva història, una gran diversitat de cultures. Per la seva situació a la Mediterrània ha estat terra de pas de nombroses onades migratòries. El model a seguir actualment és l'intercultural, és a dir, l'enteniment de la cultura com un fet relacional, dinàmic i relatiu, d'aproximació, comprensió i respecte entre cultures.

La societat ha de combatre qualsevol forma d'exclusió, i per tant també l'exclusió cultural. La igualtat d'oportunitats en l'accés a la cultura i el coneixement, l'apropament de les manifestacions culturals al conjunt de ciutadans i l'aprofundiment en l'ús social del català són eines per aconseguir una cultura basada en el reforç i la defensa de les identitats, integradora i acollidora de la diversitat.

Un dels trets definidors de la societat catalana és el seu potent associacionisme cultural i d'oci. Alhora, Catalunya té un gran nombre i varietat d'equipaments i béns culturals, tot i que la seva distribució no és homogènia en el territori, concentrant-se especialment en les capitals de comarca o als nuclis urbans més grans.

Catalunya ha estat sempre una terra de creació artística en molts àmbits. El consum de producció pròpia en el camp del teatre és del 84,6%, en televisió del 33,9% i en premsa diària del 77,9%. Existeix, en canvi, un dèficit pel que fa al cinema i la producció de fonogrames. La millor manera de donar continuïtat als processos creatius és disposar d'una potent xarxa d'indústries culturals que permetrien als creadors catalans la difusió de la seva obra. El mercat cultural català té dimensions considerables i representa una part rellevant de la despesa espanyola, amb un consum especialment elevat de productes no tradicionals com ara productes multimèdia o audiovisuals. La creació pròpia i la projecció internacional dels productes audiovisuals catalans és cabdal.

Les indústries culturals, en especial les de creació i gestió de continguts, són un focus de desenvolupament econòmic de primer ordre. L'any 2000, la facturació editorial catalana va ser el 57,4% de la d'Espanya i els espectadors de teatre van ser 2,2 milions. La societat catalana necessita infraestructures mediàtiques pròpies poderoses i disposar de capital intel·lectual per evitar convertir-se en una societat exclusivament receptora i per gaudir d'una percepció del món des d'una òptica específica.

El Govern de la Generalitat ha tingut com a una de les seves prioritats la política lingüística, fent servir particularment la ràdio, la televisió i el sistema educatiu, i com a resultat, les persones que saben parlar el català han passat de significar un 54% de la població l'any 1975 a un 75% l'any 1996. L'ampli grau de coneixement del català al si de la societat és un èxit del conjunt dels catalans. El coneixement del català s'ha incrementat en els darrers anys però, segons l'Informe sobre política lingüística 2000, no és la llengua generalitzada d'ús quotidià: més d'un 90% dels joves saben parlar català, però només el 26% es considera catalonolingüe. El 51,5% de la població es

declara més aviat catalanoparlant, el 27,6% es declara més aviat castellanoparlant i el 20,7% es declara bilingüe.

POSSIBLES GRANS REPTES I QÜESTIONS A DEBAT

1. Impulsar un àmbit cultural comú i integrador.

Estem parlant de qüestions com:

- » l'especificitat de la cultura catalana;
- » la inclusió de la visió particular de tots els catalans i els elements necessaris perquè tothom pugui sentir-se representat;
- » la igualtat d'oportunitats d'accés a la cultura i l'apropament de les diverses manifestacions culturals al conjunt dels ciutadans, amb atenció als grups socials més desvinculats de l'oferta cultural ;
- » la difusió del coneixement sense restriccions;
- » els recursos per a la cultura i el seus rendiments.

2. Fer del patrimoni i les manifestacions culturals un gaudi per a tothom.

- » l'apropament i el manteniment de la vitalitat del patrimoni cultural en totes les seves formes;
- » les oportunitats d'aprofitament de les infraestructures i els equipaments;
- » el foment de les pràctiques culturals no professionals
- » les potencialitats educadores de l'esport

3. Fomentar la creació i millorar la seva connexió amb el consum.

Estem parlant de qüestions com:

- » la conformació d'una xarxa integrada d'educació, creació, difusió i consum culturals;
- » les condicions per a la innovació i la creativitat, entre d'altres el paper de l'escola en el camp cultural;
- » el suport directe a creadors i a les empreses culturals (productores, distribuïdores, exhibidores, de representació i comercialitzadores);
- » la transformació en activitats econòmiques viables de les iniciatives culturals;
- » la difusió de la creació cultural tant a Catalunya com a fora;
- » la projecció internacional de la cultura catalana;
- » el desenvolupament del sector audiovisual català,

4. Situar el català com a llengua de progrés i de futur.

Estem parlant de qüestions com:

- » l'aprofundiment en l'ús social del català: la incorporació de nous usuaris i nous àmbits d'ús;
- » el català com a llengua de ciència, tecnologia i cultura;
- » la presència del català als mitjans audiovisuals.

EDUCACIÓ I FORMACIÓ

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

APUNTS PER A UNA DIAGNOSI

L'element principal d'un desenvolupament sostenible és la persona i la seva capacitat d'utilitzar intel·ligentment les seves facultats. Per això l'educació de les competències bàsiques de tot l'alumnat sense exclusió es presenta com la primera necessitat a satisfer pel sistema educatiu. El no assoliment del domini del llenguatge, i consegüentment del pensament, del coneixement del món i del sistema bàsic dels valors de la convivència social és un factor de marginació, la qual comporta el desequilibri i la insostenibilitat de les relacions socials.

El fet d'aconseguir l'educació per a tothom comporta una consideració especial de la diversitat de situacions personals i socials de l'alumnat i la flexibilitat en el disseny de propostes educatives. En particular s'ha de tenir present l'alumnat que presenta algun tipus de necessitat educativa especial per causa de disminucions personals de caràcter físic o psíquic.

El món de l'ensenyament ha d'estar atent als nous components del món i ha de contemplar tots els camps possibles de l'activitat humana. En particular ha de promoure l'ús eficient i responsable de les noves tecnologies i l'aprenentatge dels idiomes que faciliten les relacions.

La correcta inserció professional és un factor clau de l'equilibri i sostenibilitat de la societat, per a la qual cosa la formació professional i universitària, en totes les seves modalitats, esdevé un element d'especial significació. El component de sostenibilitat del món futur està lligat en gran part a la inclusió d'aquest component en totes les activitats professionals. És per això que els continguts formatius de les diferents professions han de contemplar aquesta dimensió.

POSSIBLES GRANS REPTES I QÜESTIONS A DEBAT

1. Donar rang prioritari l'educació i la formació de les persones sense exclusions.

Estem parlant de qüestions com:

- » l'educació per a tothom fins als 16 anys;
- » l'avaluació dels resultats obtinguts;
- » la correcció de les mancances;
- » la millora dels rendiments;
- » *les places escolars per als infants de 0 a 3 anys;*
- » *la implicació i la corresponsabilització de les famílies en l'educació;*
- » *la consideració social cap als educadors i formadors;*
- » *la millora de la competència professional dels professors.*

2. Potenciar l'escola i els centres educatius com a espais de cohesió, d'integració, de participació i de difusió de la sostenibilitat.

Estem parlant de qüestions com:

- » el foment de la participació;
- » l'establiment dels plans estratègics de centre;
- » la inclusió dels continguts de sostenibilitat en els plans d'estudi;
- » la formació del professorat en els valors de la sostenibilitat;
- » la millora del reconeixement social del docent;
- » *l'educació en valors ètics.*

3. Adequar l'oferta educativa a la diversitat de l'alumnat de manera que es procuri la integració a la societat catalana a tots els col·lectius.

Estem parlant de qüestions com:

- » la diversificació i flexibilitat de programes educatius i formatius;
- » l'atenció a l'alumnat de col·lectius amb risc de marginació;
- » l'atenció a l'alumnat immigrant;
- » el respecte i l'atenció a la diversitat;
- » els equips docents i pedagògics de recolzament;
- » el coneixement del context personal, social, cultural i acadèmic de l'alumne;

4. Adoptar un model d'ensenyament adaptat als temps i orientat a activitats sostenibles.

Estem parlant de qüestions com:

- » les noves tecnologies;
- » l'aprenentatge d'idiomes;
- » els estudis artístics;
- » l'adaptació dels plans d'estudis als canvis socials i econòmics;

5. Garantir una formació superior, professional i universitària adaptada als requeriments de la nova societat i amb criteris de sostenibilitat.

Estem parlant de qüestions com:

- » les relacions entre empresa i educació professional i universitària.
- » la revisió i adaptació continuada dels continguts formatius;
- » la formació contínua.

SALUT

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

APUNTS PER A UNA DIAGNOSI

Els indicadors de salut i la qualitat del sistema sanitari situen actualment Catalunya en una posició privilegiada, especialment pel que fa a l'esperança de vida, la mortalitat infantil, una bona dotació de professionals i una xarxa de dispositius assistencials en el territori orientada a l'equitat, l'accessibilitat i l'eficiència tècnica.

Els elements que defineixen el sistema sanitari català són la cobertura universal, el finançament públic, l'assegurament públic i únic i la provisió de serveis sanitaris en xarxes d'utilització pública, a través de centres acreditats. El sistema sanitari públic gestiona bona part dels recursos públics (un 34,8% del pressupost de la Generalitat). Aquest sistema s'haurà d'anar adaptant a les demandes i expectatives creixents de la població, a la major accessibilitat als serveis i als avenços diagnòstics i terapèutics, en un context d'envelliment de la població (l'any 1998 el 17% de la població catalana era major de 64 anys i es preveu que augmenti en els propers anys) i de canvis en l'estructura familiar i social

Els principals problemes que afecten la població catalana són les malalties cardiovasculars i respiratòries, el càncer, els trastorns mentals (depressió i demències senils i presenils) i els derivats dels hàbits i estils de la població com ara el consum de drogues, l'hàbit de fumar i la conducció de risc. El 12% de la població catalana manifesta tenir algun tipus de discapacitat entesa com l'impacte permanent que les anomalies i els problemes de salut generen sobre l'estat individual. Les més freqüents són les que afecten la mobilitat, seguides amb diferència de les limitacions greus d'oïda i de vista. S'estima que assolir la millora de l'estil de vida (evitar tabaquisme, consum excessiu d'alcohol, conducció de risc, determinades conductes sexuals, etc.) pot reduir en un 43% les causes de mortalitat, mentre que la millora en l'estudi de la biologia humana ho pot fer en un 27%, la millora del medi ambient només en un 19% i la millora dels serveis assistencials en un 11%. La qualitat ambiental -residus a l'entorn, exposició contínua a pesticides, contaminació atmosfèrica per plom i benzè, contaminació sonora perllongada i qualitat interior dels edificis- pot generar alteracions que són causa de malalties.

Catalunya disposa de la Carta de drets i deures dels ciutadans en relació a la salut i l'atenció sanitària, que pretén una major col·laboració de la societat per aconseguir una gestió més eficaç del procés d'atenció sanitària i dels serveis.

POSSIBLES GRANS REPTES I QÜESTIONS A DEBAT

1. Defensar un model de salut pública integral i de qualitat que aposti per la promoció de la salut i la prevenció de les malalties.

Estem parlant de qüestions com:

- » l'educació de la població pel que fa a la prevenció en la salut (bons hàbits de comportament alimentaris, higiènics, en el treball, etc. i estils de vida que evitin les conductes de risc);

- » el paper dels professionals no sanitaris (assistents socials, educadors socials, voluntaris, grups de suport a persones amb patologies concretes...);
- » la prevenció en la salut;
- » els criteris de salut i benestar de les persones en la definició de polítiques sectorials.

2. Integrar la sanitat i l'assistència social en un veritable sistema socio-sanitari (de l'atenció mèdica estricta a la qualitat de vida).

Estem parlant de qüestions com:

- » la connexió i la cooperació de la xarxa sanitària amb altres xarxes assistencials;
- » la satisfacció de les necessitats socio-sanitàries de les persones grans, els malalts crònics, els malalts terminals i les persones discapacitades;
- » l'oferta de serveis no estrictament mèdics de suport a malalts i familiars.

3. Garantir la viabilitat i l'eficiència del sistema sanitari (prioritats i racionalització de la despesa).

Estem parlant de qüestions com:

- » la priorització (*racionament*) de les inversions públiques sanitàries (adequació, màxim consens i visibilitat);
- » la despesa pública sanitària com a base per un debat obert i una presa de consciència sobre l'abús dels serveis oferts;
- » l'oferta de serveis sanitaris privats complementària de la pública.

4. Millorar la qualitat de l'entorn (del medi ambient i de l'alimentació) per a la salut de les persones.

Estem parlant de qüestions com:

- » l'avaluació i el coneixement sobre els efectes de la degradació ambiental sobre la salut humana (estudis epidemiològics);
- » els criteris de salut en la presa de decisions que afecten el medi;
- » certificats de qualitat ambiental territorials que identifiquin territoris saludables (poc soroll, bona qualitat de l'aire, espais verds, poc congestionats, sense edificis malalts...).

CONSUM

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

APUNTS PER A UNA DIAGNOSI

El consum, durant el darrer segle, ha crescut molt a tot el món: l'any 1998 era el doble del de 1975, sis vegades el de 1950 i unes 15 vegades el de 1900. A Catalunya, el consum dels ciutadans mou al voltant del 30% de l'economia, especialment de sectors com la indústria, l'agricultura, l'energia o el turisme. La societat en general associa l'increment del consum amb una millora de la qualitat de vida sovint sense tenir en compte que la qualitat de vida es pot veure empitjorada pels impactes socials i ambientals que el consum genera.

L'estructura de despesa del pressupost familiar s'ha modificat degut a la variació de les condicions demogràfiques, l'augment de renda i els hàbits del consumidor. Es detecta una disminució del consum de béns bàsics com els aliments i un augment del consum de productes i serveis culturals i d'oci que ens acostava als estàndards de consum de la Unió Europea. Aquests canvis tenen repercussions en el consum de recursos i la producció de residus, especialment d'envasos i embalatges.

El consumidor és cada vegada més exigent en matèria de qualitat i seguretat dels productes i serveis i la producció respectuosa amb el medi i el consum responsable són criteris en alça. Les tres principals preocupacions dels consumidors a l'hora de consumir són el preu, la salut i el medi ambient. Tot i la demanda potencial, la realitat demostra que els criteris mediambientals i socials encara no són els més importants en les decisions de compra dels catalans. Manca informació i conscienciació del consumidor sobre les conseqüències de la generació, consum i utilització de determinats béns o serveis (impactes i beneficis).

Les administracions públiques davant d'una economia global han d'adaptar-se a les activitats que han de controlar, reforçant el paper preventiu i ajudant a la formació de consumidors responsables i actius en un entorn d'informació adient. Les normatives reguladores del mercat suposen una acció general i constant de protecció al consumidor i de vigilància sobre el compliment de les normatives que afavoreixin també la transparència de mercat, la competitivitat de les empreses i, en conseqüència, la claredat de les ofertes que es fan, recolzant el consumidor per restablir l'equilibri davant possibles situacions de predomini dels sectors ofertants.

A Catalunya existeixen dos tipus d'etiquetes gestionades pel Departament de Medi Ambient: el Distintiu de garantia de qualitat ambiental i l'Etiqueta Ecològica de la Unió Europea. Els nivells d'etiquetatge ecològic assolits a Catalunya, encara que són elevats en comparació amb el nostre entorn, són encara molt baixos en termes absoluts. A juliol de 2001, a Catalunya, 806 productes i 27 serveis, corresponents a 46 empreses, disposen del distintiu de qualitat ambiental i 8 productes de l'etiqueta de la Unió Europea la qual cosa representa 2 de cada 100.000 empreses.

POSSIBLES GRANS REPTES I QÜESTIONS A DEBAT

1. Promoure una consciència col·lectiva de consumidor que impliqui uns drets i uns deures tot afavorint un consum més reflexiu.

Estem parlant de qüestions com:

- » la importància de l'actitud dels consumidors envers el desenvolupament sostenible per augmentar llur grau de corresponsabilitat;
- » la informació i visibilitat dels impactes i els costos ambientals, socials i a la salut del consum personal de diferents productes o serveis (per exemple amb publicitat del Cicle de Vida dels productes);
- » l'educació en consum als centres educatius per desenvolupar una consciència crítica i una actitud responsable davant les opcions de consum;
- » la formació en matèria de consum i medi ambient als centres de formació professional i universitaris, especialment per aquelles professions de major incidència sobre el consumidor;
- » els manuals de bones pràctiques per al consumidor orientats a consumir menys (estalvi de recursos i desmaterialització) i millor (especialment respecte a l'energia, l'aigua, la generació de residus i l'impacte social);
- » els mitjans de comunicació, la publicitat i sectors de màrqueting perquè col·laborin en el disseny de pautes de consum sostenible.

2. Promoure el consum de béns i serveis que beneficïen la societat des del punt de vista ambiental, social i econòmic.

Estem parlant de qüestions com:

- » les mesures de consum sostenible per part de les administracions públiques a Catalunya;
- » les mesures per interioritzar els costos i els beneficis mediambientals en el preu dels béns i dels serveis.
- » els productes amb certificació ambiental i de comerç just;
- » els mecanismes de control dels etiquetatges que poden crear confusió sobre les qualitats ambientals dels productes;
- » els acords amb grans distribuïdors, comerços i grans consumidors perquè ofertin i consumeixin productes amb certificat ambiental, reciclats i de comerç just
- » els sistemes de dipòsits reemborsables no solament per a envasos, sinó també per a productes (electrodomèstics, mobles, automòbils, etc.)
- » el consum de productes locals i regionals, principalment de temporada, per tal d'enfortir les economies locals i de reduir els impactes associats al transport.

TREBALL

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

APUNTS PER A UNA DIAGNOSI

Tot i que encara la taxa d'ocupació catalana no assoleix el nivell dels països europeus més desenvolupats, el cert és que actualment la proporció de població ocupada se situa en un nivell record. Segons dades del Departament de Treball la taxa d'ocupació de la població de 16 a 64 anys se situa en el 65%, per sobre de la taxa d'ocupació de l'Estat espanyol (el 58%) i de la Unió Europea (el 63%).

La desocupació és el principal repte al que s'enfronta la nostra societat, si bé és cert que els nivells d'atur actuals se situen en mínims històrics. S'estima en un 8,6% de la població activa el nombre de desocupats a Catalunya (el valor màxim, 22,7%, es va assolir l'any 1985). La desocupació afecta amb més intensitat als següents col·lectius: les dones (representen 60 de cada 100 desocupats), els majors de 45 anys (38 de cada 100 aturats) i els aturats de llarga durada, aquells que porten 12 mesos o més desocupats, (30 de cada 100 aturats).

Malgrat que l'atur afecta a uns col·lectius determinats, també s'evidencia una manca de certa mà d'obra per a activitats específiques com les feines amb baixa qualificació i prestigi social, les quals no atrauen a la població autòctona i, d'altra banda, certes feines que requereixen una determinada especialització o qualificació professional. A banda d'una millora de l'economia del país, la formació és fonamental per combatre l'atur, tal com conclou el Llibre blanc sobre creixement, competitivitat i ocupació de la Comissió Europea.

POSSIBLES GRANS REPTES I QÜESTIONS A DEBAT

1. Afavorir la plena ocupació.

Estem parlant de qüestions com:

- » la resposta de l'Administració envers l'atur;
- » els nous filons d'ocupació i les noves formes de treball, per exemple el teletreball;
- » les possibilitats d'ocupació de l'economia social;
- » l'autocupació;
- » l'efectivitat del principi d'igualtat d'oportunitats en l'àmbit laboral;
- » la inserció laboral de col·lectius amb dificultats;
- » l'ajustament entre la demanda i l'oferta en el mercat del treball;
- » les càrregues socials en la contractació, l'estabilitat i la mobilitat laboral;
- » la durada de la jornada laboral.

2. Fomentar una formació de qualitat per als treballadors

Estem parlant de qüestions com:

- » la intervenció dels interlocutors socials i les administracions;
- » l'adaptació a la formació ocupacional i les necessitats del mercat de treball;
- » la informació que ha d'arribar a la societat respecte a les possibilitats del mercat del treball i la revalorització de certes professions.

3. Generalitzar la cultura preventiva tot millorant la seguretat i salubritat dels entorns laborals.

Estem parlant de qüestions com:

- » els nivells de seguretat i de qualitat laborals, inclosa la de l'entorn;
- » el control i la reducció dels danys professionals;
- » l'acord social per la seguretat laboral i la intervenció de la negociació col·lectiva en la prevenció de riscos;
- » el coneixement de la sinistralitat i les malalties professionals;
- » la precarietat laboral i l'estabilitat de la feina;
- » l'educació i la formació en seguretat;
- » la visualització dels efectes de la sinistralitat laboral.

4. Establir un marc català de relacions laborals

Estem parlant de qüestions com:

- » l'abast del diàleg social;
- » la resolució de conflictes laborals;
- » la conciliació de la vida laboral i la familiar.

Document preliminar

INCLUSIÓ SOCIAL

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

APUNTS PER A UNA DIAGNOSI

Els factors que incideixen en el risc d'exclusió són molts: l'educació, la manca de salut, els problemes socio-sanitaris, l'ocupació, la manca de recursos materials, etc. A més a més, les profundes transformacions econòmiques i socials com ara els canvis en les estructures familiars, el progrés tecnològic, la precarietat laboral en un mercat selectiu i molt flexible, l'allargament de la vida...són factors que incideixen directament en aquest risc. Aquesta naturalesa multifactorial en el seu origen i multidimensional en la seva expressió, planteja serioses dificultats per a establir dades quantificades fiables.

L'actual sistema de protecció social a l'Estat espanyol no s'ha adaptat de manera suficient a les transformacions socials que vivim i caldrà endegar un debat que permeti garantir uns nous estàndards mínims per a tothom.

Malgrat la protecció econòmica és un aspecte clar, no és l'únic, i treballar per a la inclusió ens fa actuar tenint en compte diversos factors: geogràfic, econòmic, social, cultural, físic, de gènere, d'edat i de formació.

A Catalunya, es desenvolupen des de la intervenció social, diferents actuacions en pro de la inclusió: la RMI (Renda Mínima d'Inserció), les polítiques socials de suport a col·lectius amb dificultats especials (persones amb disminució, gent gran dependent, etc.), les polítiques de desenvolupament comunitari en barris i la promoció de la formació en l'ús de les noves tecnologies, etc. En aquestes accions és essencial el paper de la societat civil. La família, les ONG, etc. són agents actius i insubstituïbles que conjuntament amb l'administració i els propis afectats han de constituir l'actiu bàsic d'acció.

POSSIBLES GRANS REPTES I QÜESTIONS A DEBAT

1. Garantir uns estàndards mínims de benestar per a tothom.

Estem parlant de qüestions com:

- » les pensions i el subsidi de protecció;
- » l'atenció assistencial;
- » la promoció de les potencialitats de les persones amb polítiques de suport en l'àmbit de la inserció laboral i la integració social de col·lectius en especials dificultats;
- » l'evolució i adaptació dels serveis.

2. Afavorir i donar suport a la participació de la societat civil en l'atenció social.

Estem parlant de qüestions com:

- » la funció de la família;

- » les entitats i els voluntaris.

Document preliminar

IGUALTAT DE GÈNERES

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

APUNTS PER A UNA DIAGNOSI

Les dones pateixen més la pobresa que els homes (el 70% de les persones pobres del món són dones). La feminització de la pobresa s'atribueix a la desigual situació al mercat laboral i la menor protecció pel sistema del benestar social. A Catalunya la desigualtat entre gèneres es manifesta en grans diferències en la taxa d'ocupació i en la d'atur, encara que és la menor de totes les Comunitats Autònomes. La taxa d'ocupació de la població femenina és del 38%, davant del 60% de la masculina (diferencial de 23 punts percentuals, per sobre dels 16 de la unió europea). La taxa d'atur femenina estimada és del 12% i la masculina de 6%. Així mateix, el guany mitjà de les treballadores catalanes és un 70% el dels homes. Les raons d'aquestes diferències són la menor categoria o valoració del lloc ocupat per les dones, l'inferior nombre d'hores treballades i també algunes diferències de salari per hora per la mateixa feina.

Les diferències en la dedicació d'homes i dones a les tasques de l'entorn domèstic són també clares. El temps d'ocupació domèstica de la dona és més del doble que el de l'home i si es consideren tasques específiques de la llar, la proporció és de més de 7 a 1. Es pot parlar d'una doble jornada laboral de les dones: en l'àmbit professional i en el domèstic.

Si bé les dones són majoria en alguns sectors com la judicatura, el professorat, el funcionariat o l'alumnat universitari, en canvi, tenen poca presència en altres com els òrgans de decisió política, la recerca i la tecnologia. La quota de poder i els càrrecs de les dones disten dels que disposen els homes: el 1990, només un 15,7% dels alts càrrecs d'empresa eren ocupats per dones a Espanya. Malgrat tot, dia a dia, les posicions s'estan equiparant més. Els agents socialitzadors (família, educació i mitjans de comunicació social) han evolucionat cap a la igualtat de gènere, però encara es donen situacions a corregir.

A Catalunya, l'any 2000, es van presentar 3.562 denúncies per maltractaments a dones, el que ens indica que la violència contra les dones és una qüestió que no té una solució simple, ni en un únic sentit, sinó que la seva resolució precisa de moltes accions coordinades per tal de solucionar les arrels d'aquest problema.

POSSIBLES GRANS REPTES I QÜESTIONS A DEBAT

1. Garantir la igualtat en el món laboral i en la presa de decisions.

Estem parlant de qüestions com:

- » la igualtat en la remuneració del treball;
- » la flexibilitat laboral per casos de maternitat / paternitat i de necessitats de tenir cura de la família;
- » la participació de les dones en la presa de decisions de les condicions laborals.

2. Fomentar el comportament paritari en les responsabilitats familiars.

Estem parlant de qüestions com:

- » les llicències, permisos i excedències per maternitat i paternitat;
- » la corresponsabilització dels homes i les dones en la cura de la família
- » el repartiment de les feines domèstiques.
- » l'atenció a les dones maltractades i l'erradicació dels maltractaments i altres formes de violència de gènere.

Document preliminar

DEMOGRAFIA

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

APUNTS PER A UNA DIAGNOSI

La població catalana l'any 2000 ha assolit els 6.262.000 de persones, amb una densitat mitjana de població de 196 hab/km², molt superior a la mitjana espanyola (80 hab/km²) i superior a la mitjana de la Unió Europea (119 hab/km²). Però la distribució de la població al territori de Catalunya és molt irregular: dos terços de la població viuen a l'àmbit metropolità i resideixen en zones urbanes.

La població catalana, seguint la tendència europea, ha augmentat lentament des de 1975 i actualment el creixement vegetatiu de Catalunya és pràcticament nul, d'un 0,3 per mil. Les estimacions de l'evolució demogràfica a Catalunya ens situen cap a l'any 2030 en una població entre 6,2 i 7,2 milions d'habitants dels quals entre 1,5 i 1,6 milions de persones seran majors de 65 anys.

La característica principal de l'evolució de la població catalana de les darreres dues dècades és l'envelliment com a conseqüència de la reducció de la natalitat i l'increment de l'esperança de vida. La taxa de natalitat de Catalunya és una de les més baixes del món –10,3 naixements per mil habitants i any- tot i la recuperació de l'any 2000 i la previsió d'increment futura deguda en gran part a la població immigrant. El ràpid increment de la immigració es palesa en el fet que, el 1998, per cada 1000 persones residents a Catalunya es van empadronar entorn de 4 persones estrangeres, i les previsions apunten un increment en l'empadronament d'estrangers.

Pel que fa a la distribució de la població al territori, el factor que més modifica més rellevant són les migracions internes, entre les quals destaquen la pèrdua de població del barcelonès a favor de les comarques que l'envolten.

L'estructura familiar de la societat catalana i de l'europea en general s'ha modificat, reduint-se el nombre de membres de la unitat familiar –el 17,3% de les llars catalanes són d'una persona- i augmentant el nombre de famílies no convivencials i monoparentals.

POSSIBLES GRANS REPTES I QÜESTIONS A DEBAT

1. Promoure un paper socialment i econòmicament actiu de la gent gran.

Estem parlant de qüestions com:

- » la incorporació de la gent gran a les activitats econòmiques i socials;
- » l'adaptació de l'estat del benestar a les necessitats de la gent gran;
- » el rol de la gent gran en l'estructura familiar.

2. Planificar la distribució dels futurs creixements demogràfics en el territori.

Estem parlant de qüestions com:

- » la determinació de la capacitat de càrrega del territori;

- » la concentració de la població en zones concretes.

3. Fomentar la família.

Estem parlant de qüestions com:

- » la dimensió de la unitat familiar;
- » les facilitats a les persones que es fan càrrec d'infants o persones grans;
- » les llars d'infants públiques;
- » l'assistència social integral per famílies amb persones discapacitades.

Document preliminar

DIVERSITAT SOCIOCULTURAL I IMMIGRACIÓ

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

APUNTS PER A UNA DIAGNOSI

Catalunya ha estat sempre i és encara un país divers socialment i culturalment. Tot i que encara avui al nostre país la presència de població immigrada estrangera és inferior a la d'alguns països de la Unió Europea, aquesta creix a un ritme major. El 2001 Espanya va esdevenir el país que més immigrants va rebre de tota la UE. Un de cada tres immigrants de l'Estat viuen a Catalunya. Això representa el 3,46% de la població catalana. Amb tot, atenent les previsions pels propers anys, pràcticament el 8% de la població catalana serà d'origen estranger l'any 2010. Cal constatar així mateix el fet de l'entrada i la permanència il·legal de moltes persones tant al nostre país com a la Unió Europea: el 1998 hi havia 3 milions d'immigrants en situació irregular i s'estima que cada any ni entren 500.000.

A Catalunya el col·lectiu de persones immigrades més important en aquests moments és el marroquí, seguit dels equatorians, peruans, xinesos, colombians i argentins. Una característica general és que la població estrangera és més jove que l'autòctona. Els immigrants són un component fonamental per a certs sectors productius, i per tant de la nostra economia mancada de mà d'obra. La necessitat de mà d'obra no prové de la baixa natalitat de Catalunya, sinó de la segmentació social i laboral que exclou de certes feines les persones autòctones. Cal no oblidar, però, que aquesta segregació conviu amb nombrosos casos de persones estrangeres que han reeixit en el seu procés d'integració en la nostra societat. Poder millorar aquesta situació seria un altre mecanisme per assolir la integració social.

A la Unió Europea no hi ha una normativa comuna sobre la immigració. En l'àmbit espanyol, la llei d'estrangeria ha estat modificada recentment dues vegades, amb canvis significatius en el grau d'obertura i en els drets i deures dels immigrants.

Cal incrementar el consens social sobre el tractament de la immigració, així com la coordinació en el desenvolupament de polítiques públiques en matèria d'immigració entre les diverses Administracions presents a Catalunya. Exemples d'aquest consens i coordinació, són el Pla Interdepartamental d'Immigració 2001 – 2004 (el primer pla fou aprovat en 1993), els Plans comarcals d'integració dels immigrants, i el document emès per la Comissió d'Estudi de 27 de juny de 2001 sobre la Política d'Immigració a Catalunya, del Parlament de Catalunya.

Catalunya té una llarga experiència com a terra d'acollida d'immigració, però les característiques de la immigració actual obren un nou escenari en el qual cal treballar per evitar l'aparició de determinades problemàtiques xenòfobes i una percepció negativa de la presència dels immigrants.

POSSIBLES GRANS REPTES I QÜESTIONS A DEBAT

1. Promoure la integració mirant de trobar l'equilibri entre el reforç de la nostra identitat, el respecte a la diversitat i la consciència de pertànyer a una sola comunitat.

Estem parlant de qüestions com:

- » el debat polític i social entorn la immigració basat en indicadors quantitius i qualitius de la integració social i econòmica d'aquests col·lectius;
- » la formació continuada de tots els professionals, siguin de l'àmbit que siguin, que es trobin treballant directament o indirecta amb la població immigrada estrangera;
- » les estratègies i espais d'acollida en diferents àmbits amb l'objectiu de facilitar la integració dels immigrants;
- » un repartiment molt més equilibrat i homogeni del col·lectiu immigrant en els àmbits educatiu, laboral i de l'habitatge;
- » una política activa contra la propagació dels arguments i actituds xenòfobes i racistes a la societat catalana
- » els mecanismes de diàleg entre la gent del país i els immigrants creant espais socials i de convivència, començant pel lloc on es resideix, i també, fomentar la seva participació en la vida pública.

2. Garantir als immigrants els mateixos drets i exigir-los els mateixos deures que a la resta dels ciutadans.

Estem parlant de qüestions com:

- » una Carta de drets i deures dels ciutadans, sense tenir en compte l'origen;
- » el dret dels immigrants a l'habitatge, al treball digne, a la sanitat i a l'educació entre d'altres; el compliment dels deures per part dels immigrants en condicions d'igualtat a la resta de ciutadans.
- » eliminar els fets que provoquin en la població autòctona la percepció que els estrangers reben de les Administracions un tracte de favor.

3. Regular i atendre el fenomen migratori des de la participació integrada dels diferents agents i administracions.

Estem parlant de qüestions com:

- » la reducció del temps dels processos d'integració dels estrangers, i augment de la qualitat dels esmentats processos (formació, etc).
- » una gestió racional dels fluxos migratoris, d'acord amb les necessitats del mercat de treball i les necessitats d'una millor graduació del ritme de canvis demogràfics que es deriven de les entrades i sortides de frontera (contractació en origen, acords de mà d'obra, eficàcia dels controls de frontera i dintre del territori, la coordinació o pacte entre les Administracions responsables, etc.)
- » l'augment del finançament de l'Estat envers les CCAA i Administracions locals, per desenvolupar amb dignitat les competències de cadascú i els serveis que oferten.

SEGURETAT (RISC)

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

APUNTS PER A UNA DIAGNOSI

Els riscos que ens afecten són molt diversos i es divideixen entre naturals (terratrèmols, allaus, incendis, inundacions, etc.) i antròpics (tecnològics, viaris, químics, etc.). Els riscos són difícils de valorar aïlladament amb certesa i és per això que sovint en tenim una percepció esbiaixada.

A la Mediterrània, els incendis i les inundacions són fenòmens naturals i periòdics, però igual que d'altres riscos naturals, sovint es veuen agreujats per factors antròpics. els incendis d'origen natural (originats per llamps) no arriben al 10% dels incendis d'origen conegut (el 79,4% del total).

Espanya i Portugal encapçalen la sinistralitat laboral a la Unió Europea. L'any 2000 varen morir a Catalunya 151 treballadors. Des de 1995 fins 1999, el nombre d'accidents laborals amb baixa ha augmentat un 62% i la freqüència d'accidents (en relació amb les hores treballades) un 19%. Es produeixen uns 24.000 accidents amb víctimes cada any, i hi moren anualment prop de 1000 persones. La major part dels accidents responen a causes humanes, no tecnològiques. El risc viari a Catalunya és la primera causa de mort entre la població d'entre 18 i 35 anys. (Font: Observatori del risc).

Altres riscos derivats de l'activitat humana representen una amenaça tant per a les persones com per al medi. És el cas dels contaminants orgànics persistents (COP) que, malgrat s'emeten en petites quantitats, persisteixen molt de temps al medi, recorren grans distàncies i s'acumulen als teixits de la major part dels organismes vius; o els riscos procedents dels organismes modificats genèticament (OMG) i els productes transgènics (bàsicament llavors de cultius, aliments i fàrmacs) potenciat pels nous hàbits de consum alimentari. Les darreres crisis en la seguretat alimentària, d'entre les quals destaca la crisi de les vaques boges, han incrementat la percepció d'aquest risc, tot i que Catalunya destaca per la qualitat dels processos productius d'aliments.

POSSIBLES GRANS REPTES I QÜESTIONS A DEBAT

1. Ordenar i gestionar el territori i les activitats amb atenció dels riscos naturals i tecnològics.

Estem parlant de qüestions com:

- » el risc d'allaus i de moviments de terra, el risc de sequera i d'avingudes i el risc d'incendis forestals;
- » el condicionament dels riscos naturals en la planificació dels usos del sòl;
- » la desconstrucció a les zones especialment perilloses;
- » els dissenys i materials específics per situacions de risc.

2. Minimitzar i prevenir els riscos tecnològics.

Estem parlant de qüestions com:

- » els riscos tecnològics físics (especialment les radiacions), químics (especialment els contaminants orgànics persistents) i biològics (especialment dels organismes modificats genèticament);
- » el risc associat a determinades activitats agràries, industrials i de serveis,
- » el coneixement, l'avaluació i la informació de riscos tecnològics;
- » la percepció per part dels ciutadans;
- » els grups més sensibles al risc.

3. Aplicar mesures de prevenció per a una major seguretat dels productes, especialment dels alimentaris.

Estem parlant de qüestions com:

- » la contaminació de les aigües i els aliments;
- » les actuacions i els procediments agraris en relació a contaminació d'aigües i la salubritat dels aliments;
- » els productes transgènics o que contenen compostos transgènics;
- » la traçabilitat dels productes;
- » els aliments de producció ecològica i els de producció integrada.

HABITATGE

DOCUMENT PER A LA FASE DE CONSULTA DE L'A21CAT

APUNTS PER A UNA DIAGNOSI

L'increment del preu de l'habitatge pot esdevenir una dificultat per a una bona part de les persones (durant el primer trimestre del 2001 es va incrementar un 17,3%, quatre vegades l'increment de l'IPC, cosa que implica el 39% dels ingressos de famílies amb un únic membre preceptor de renda). El resultat és que el nombre de persones amb necessitats d'un habitatge que tenen dificultats per accedir-hi creix, especialment en el cas dels joves i dels immigrants. Els motius de l'increment del preu de l'habitatge cal cercar-los en l'elevada demanda i en l'augment dels costos de la construcció, però sobretot la pujada del preu de l'habitatge és conseqüència de l'increment del preu del sòl.

Per altra banda, l'anàlisi del mercat immobiliari ens indica que molts ciutadans gaudeixen de dos o més habitatges i que es produeixen bosses d'habitatges buits o d'ocupació temporal en determinades àrees urbanes. Així mateix, el 16% de la població catalana viu en habitatge de lloguer. Per altra banda, el 80% dels habitatges són ocupats en propietat quan a d'altres països europeus el percentatge no arriba al 50%.

Malgrat totes les dades exposades, més del 90% de la població catalana se sent força o molt satisfeta amb la seva residència tot i que un 13% ocupa habitatges amb alguna problemàtica o patologia.

POSSIBLES GRANS REPTES I QÜESTIONS A DEBAT

1. Garantir l'accés a un habitatge digne per a tots els ciutadans.

Estem parlant de qüestions com:

- » el mercat de l'habitatge;
- » l'habitatge digne per als col·lectius desfavorits;
- » les polítiques fiscals en el mercat immobiliari;
- » el parc d'habitatges de lloguer;
- » altres sistemes de tinença i ús dels habitatges socials i compartits.
- » l'habitatge social;
- » les borses d'habitatge social o compartit.